

שבעים שנה הוא למד בראדון

א. אברהם

הפך לחלק מחייו של הרב חייקין, ולחלק בלתי נפרד ממנו, בכל הנהגותיו ודרכי ההנהגה הציבורית. בטרם החליט לעבור מבראנוביץ לראדון, התייעץ עם המשגיח רבי ישראל יעקב ליובצ'אנסקי, חתנו של הסבא מנובהרדוק. הוא שאל אותו אם אפשר לקבל עוד מהחפץ חיים בגלל גילו המופלג. ענה לו המשגיח: "מב-קש, יכול לקבל". לראדון הגיע יחד עם שמונה בחורים בוגרי הישיבה הגדולה בבראנוביץ. הם השתלבו במערכת הישיבה בקלות, שכן הם היו כבר "בשלים". כאן החל חש את החפץ חיים בעוצמה חזקה מאוד. זה התחיל בישיבה. החפץ חיים, שהיה כבר זקן מופלג, בא מדי פעם לשישיבה ולומר שיחות מוסר. השיחות הללו לחללו עמוק עמוק אל תוכן כי ליבו של הרב חייקין. הוא שמע הרבה מעבר למילים שנאמרו. נפשו נקשרה בנפשו של החפץ חיים בקשר של קיימא.

בביתו של החפץ חיים התקיים מנין קבוע. אחד מהקבועים במנין זה היה הרב חייקין. לא רק התפילה היתה מיוחדת. מהדיבורים, מהשיחות שאחרי התפילות, שאב דברי תורה, דרכי הנהגה, חידוש במאמר חז"ל זה או אחר, חידוש דין, חידוש בגדרי הדינים. ובצד, לא היתה פעם שלא נתחדש חידוש שכל כולו היה תמצית ליבו של הח"ח. כנחלתו זו, אשר ככל שמלבים אותה עולה שלהבתה ביתר שאת. כן היו דבריו של החפץ חיים. והוא שתה בצמא את כל היוצא מפיו של הכהן הגדול. כפי שהעיד חבריו של הרב, כי הוא לא בא "לשמע" את החפץ חיים, הוא בא ללמוד את החפץ חיים וכשהיו באים אורחים לביתו, והיה מדבר לפניו איש איש כפי מצבו והשגתו, ישב ולמד את הדברים. הוא נהג לשאול בכל פעם: "מה היתה כוונתו של החפץ חיים?" ולא הסתפק רק בדברים ששמע באוזניו. הוא התעניין אצל בני המשפחה מה שמעו. מאמר חדש היה שווה לגביו כאב. וכך היה עד ימיו האחרונים. כך שכן ושינו את הדברים, למד אותם ולימד אותם. כבימים ההם בראדון עד הזמן הזה. יפה הגדירו אחד התלמידים: "הרב למד שבעים שנה אצל החפץ חיים". ומעשה שהיה כך היה: בתקופה זו היו מביאים את החפץ חיים בעגלה מיוחדת שנרכשה בעבורו, מביתו לשישיבה. העגלה היתה מונכת תמיד ליד ביתו, אך הסיסים לא תמיד היו מואזנים. בשל כך היה לעיתים ר' חיים זמן עצמו לשאת את העגלה עם בחור נוסף. שימש ת"ח. החפץ חיים סרב, אך הבחורים לא וויתרו על הזכות. בחור נוסף עמד במקום העגלון והסתיר, כדי שלא יבחין הח"ח שבחורים נושאים אותו. וכך זכו הללו לשאת את ארון העדות על כתפיהם.

גם את להט הלימוד למד בין כתלי הישיבה בראדון. בישיבה נהוג היה, שראש הישיבה, הגאון רבי נפתלי טרופ זצ"ל, היה מכין עם קבוצת בחורים את השיעור. הכוונה היתה להראות להם את צורת הכנת השיעור. כדי שיגדלו כמשפיעים וכמגדלי שיעור מעולים. השיעורים היו נמסרים פעמיים בשבוע. השיעור נאמר תחילה ביום ב', וביום ה' שלאחריו נאמר שוב אותו שיעור. אחרי השיעור ביום ב' היתה הריתחא דאורייתא מדהימה. כל העיירה הרגישה את השיעור. הישיבה היתה כמרקחה. אחר כך, ביום חמישי, שב ואמר ר' נפתלי אותו שיעור. זה היה הליבון והחזרה של השיעור. וזאת ידענו כמה רחקנו מהבנת השיעור, אמר הרב בהתייחסו לשיעורים אלו.

טופח ע"מ להמפיח

במשך כמה שנים הסתגר הרב בראדון עם חברותא. בתקופה זו שינו את דיני איסור והיתר בשולחן ערוך. שם קיבל את ה"סימכה" מראשי הישיבה בראדון ואף מאב"ד מנובהרדוק, רבי מאיר אבוביץ זצ"ל, מחותנו של הגר"א ווסרמן זצ"ל. היתה זו בעבורו תעודה שהעידה על היקף עצום בהלכות אלו. כירא הוראה לא היה מעז לנישאת לקבלת היתר ההוראה ללא ידיעה מקיפה בכל הקשור להוראה.

לימים, כאשר שימש ברבנות בצרפת, ראו את רוחב

רבות ודיברה על לב ההורים, שישלחו את הנער לישיבה גדולה. אצל האב, היה הדבר מוחלט. אך הנסיון באותה תקופה היה קשה עד מאד.

באותה העת חלה האב ר' צבי והובהל לבית החולים בוורשא. מצבו היה ברי רע. הרופאים אמרו כי ימיו ספורים. בשכבו על ערש דווי, קרא לרעייתו ואמר לה: "ראי מה ערכו של הכסף, אפילו על מיטתי שלי אינני יכול למות..." אחר התעשת ופסק: "שלחי את חיים לישיר בה".

דווקא בעת כזו, כאשר הבית הוכה באבל וביוגון ועול הפרנסה נפל באחת על האם, נשלח הבחור חיים לשישיבה בבראנוביץ. שם חסה בצילו של האילן הגדול

שבעים שנה למד בראדון. גם כשראדון ננטשה המשיך בית המדרש לפעול בליבו של רבי חיים חייקין זצ"ל. את ראדון נשא עמו לצרפת, שם המשיך לינוק ממנה ולחקרין מתורת רבו החפץ חיים את אור התורה. מהישיבה בעקס לע בען צמח דור חדש של יהדות צרפת, דור של יראים ושלמים שהתקשרו עם עולם התורה. רבבות שהיו קשורים עימו ליוו אותו בדרך האחרונה. צרפת איבדה את קברניטה, ועם ישראל איבד שר וגדול משרידי דור דעה, תלמידים של החפץ חיים, ר' אלחנן ווסרמן ור' איצלה קרליץ, דולה מתורתם ומשקה לעדרים. מי ימלא את החלל שנוצר? מי יתן תמורתו?

מין רבי אלחנן ווסרמן זצ"ל. שם קיבל דרך בלימוד, ושם נקשר בעבותות אהבה אל התורה ואל נושאי דגלה. משם ינק את טהרת ההשקפה ושם צפה מהי דרך אמת ודרך ישרה.

שלוש וחצי שנים ישב בבראנוביץ. שלוש וחצי שנים גדל וספג תורה ויראה.

ואולם בד בבד עם התקדמותו השתוקק עד למאד להגיע אל בית היוצר בראדון, לחסות תחת כנפי הכהן הגדול מאחיו מין החפץ חיים. שם, בראדון, נראה היה לו כי יכול לקבל עוד הרבה. הוא התלבט, התייעץ, עד שהחליט.

תכונת נפשו והתקדים של אחיו הרב מוטל הי"ד של מד שם לפני המלחמה הראשונה הביאתו לשיבת חפץ חיים בראדון, ופרק חדש נפתח בחייו.

תלמידו של החפץ חיים

בן שמונה עשרה שנים הגיע רבי חיים לראדון. הוא הצטרף לחבורת הלומדים בישיבת חפץ חיים. למעשה, למד בראדון עד סוף ימיו. גם כאשר ראדון כבר לא היה תה ראדון, אצל הרב חייקין המשיכה התקופה. החפץ חיים המשיך להיות הרבי המדריך והמנווט, עד יומיו האחרונים.

כי את ראדון של מעלה לא יכלו הגרמנים להחריב, לא מרחקים גיאוגרפיים ירחיקו אותה מליבו ולא תקופות השנים.

כאשר התיחס אחד הבנים, בהיותו בארץ, בדבריו

"ויהי בנסוע הארון" נון הפוכה, להפסיק בין פורענות לפורענות. רק ע"י לימוד התורה יכולים לשאוף רוח ולנוח בין הצרות. יתן ה' לנו שמחות תמיד. (מכת"י).

למשגיח הגה"צ ר' שלמה וולבא שליט"א בהקשר להרגלי החיים בצרפת, אמר לו המשגיח: "אתם גדלתם בצרפת! אתם גדלתם בראדון!" וזו לא מליצה. הרב חייקין נשא עמו את ראדון דרך בראנוביץ לניידורף, ומשם לאקס-לה-בן, ומשם, כפטיש יפוצץ סלע, לכל מקום שנדד הוא או תלמידיו נמשך סוב אחד מפקעת החוטאים השוורים תורה וגדולה והונח במקום נוסף. שמו של החפץ חיים

בית המדרש בעיר קוסובה למוד הוא במראה הזה. עשרות בני העיירה מתאספים בשבת קודש להתעלות ולהיכנס לעולם אחר, למעין עולם הבא. אנשי מעשה, אשר ביגיע כפיהם עמלו כל השבוע לפרנסתם, ציפו בכל יום עיניים ליום השבת. יום בו יוכלו לישב בבית הכנסת, ללמוד ולהנות באמרי שפר, לטעום מדבשה של תורה ולהתענג על ה'. גולת הכותרת היתה דרשתו של רבי איצלה קרליץ, בנו של רבה של קוסובה רבי שמריהו יוסף זצ"ל ואחיו של בעל החזון איש זצ"ל. הכל הפנו אזניהם

וליבם לקולו הרועם. דרשותיו פילחו לבבות. ליבו זעק מקרבו כאריה כאוב המיילל על פצעיו. ר' איצלה ביקש להשיב עטרת קודשה של קוסובה ליושנה. להחזיר את בעלי הכתבים לעולם התורה. במתק לשונו ובעוז רוחו היה בוקע לבבות אטומים ומחדיר בהם אהבה ללימוד התורה.

באמצע הדרשה שמעו אותו לפתע מיילל בניגון המורס המקובל ומתוך נפש מיוסרת אומר: "גמרא... אי גמ'... גמ'... ר'א... הוא מכה באצבע צרידה, מגביה קולו, כולו אחוז שרמפי קודש, וחוזר ביתר שאת וקורא בכת"וננים: "גמ'... ר'א... וקולו הולך וגובר, עד שנשמע כשא"ה רועמת המרטיטה את הלבבות ותובעת: "גמרא, גמ'... ר'א..."

בין היושבים הרבים בבית המדרש הצטופף אחד מצעירי העיירה. בנו של סוחר אמיד, איש צדיק וישר, הר"ר צבי חייקין - הנער חיים הקטן. קריאתו של ר' איצלה לא לאהבת התורה וללימוד הגמרא נחרתה עמוק עמוק בליבו. קולו היכה בנפשו כאומל החוקק בחקיקה שאינה חוזרת לעולם. בבית המדרש הזה קיבל מי שעתיד להיות פאר יהדות צרפת ואחד מגדולי הדור האחרון, הגאון הצדיק רבי חיים חייקין זכר צדיק וקדוש לברכה, את יסודות חייו.

בהיותו ילד, כאשר שימש הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ זצ"ל ברבנות, זכה הילד חיימקה הקטן לישב מו"ל בהתמלה. דמותו נחרטה עמוקות בליבו. לא פעם נעצר לרגע, הביט באדם הגדול הזה ושאל מלוא ראותיו אל תוך ליבו הזך. רבות קיבל מדמותו. אצילותו של הרב מקוסובה היתה עבורו עמוד ענן ועמוד אש גם יחד, שה"אירו לו לאורך ימים.

הימים היו מלחמת העולם הראשונה. עולם התורה טוטל בעי. רבים מבני הישיבות שבו לבתיהם. בתי הספר היו סגורים. כמה ילדים נאספו באחד מהחדרים הסמוכים לבית הכנסת, שם קבעו שיעורים קבועים. היו לד המחונן חיים הצטרף אף הוא, והמלמדים הרעיפו עליו שבחים, התגאו בכשרותיו. אחר כך נפתחה ישיבה קטנה, שישד רבי איצלה. אחד מהמצטיינים בה היה הרב חייקין, שם קיבל הרבה רצון וחשק להיות שתול כל ימיו ליד מעיין התורה, להרוות צמאונו ממיימה ולה"ניב פירות.

גם שאיפתם של החורים היתה כזו. ואולם כשבגר ועמד על פישת דרכים, עמד בדרכו נסיון קשה - עול הפרנסה. בימים טרופים אלו, כאשר כל כח עזר בפרני סת הבית היה גורלי, נשארו רבים לעזור להורים בעסקיהם. כך חשבו לרגע גם הוריו של הנער חיים. גורלו עמד על כף המאזניים.

בתקופה זו ניסו רבות לדבר על לב ההורים. גם אמו של החזון איש, הרבנית ע"ה, נכנסה לבית זה פעמים

ידיעותיו בהלכה ואת היראה בהוראה. לא פעם היה מהרהר ומתעמק בפסק הלכה והיה חרד עד מאד לכל כשיר את האיסור חזו ואף לא את הספק. פעם העיר את תלמידו הרב מונסונגו ה"ר ובדאגה שאלו אם אכן פסק לגבי ריאה מסוימת כדין. הוא לא יכול היה להירדם עד שהלה הבחיר יחד אתו את המקרה, והוא שוכנע שאכן פסק נכון.

כך היה גם כשיגש לסדר קידושין לבני הישיבה. לפי ני החומה היה חוזר על כל הלכות קידושין מאבן העזר, כדי שלא ייכשל, חלילה. ובאיזו יראה הכין את הכתובה: פעם, כאשר נתבקש לוותר לרב אחר, שיסדר קידושין במקומו, עלץ ליבו ואמר: אתם מבקשים להתנצל! חלי לה! הרי ירד ממני עתה עול עצום! אכן, מיראה הוראה היה הרב, והסמיכה שקיבל בראדן ראויה היתה למי שנראה עמו.

מהחפץ חיים ינק את כוח הרצון להיות טופח על מנת להטפיה. להעניק מכל היכולת הרוחנית לשאר אחינו בית ישראל. להציל יהודים מרדת שחת, לגדל יהודים להיות עבדי ה' נאמנים ולנסוך בהם את הכח להיות אף הם משפיעים ברוחניות.

מהחפץ חיים קיבל, שאם יהודי במקום כלשהו בעיר לא אינו נוהג כדון, מונע הדבר גם בו עצמו. ופעם, הגדיר מי שהגדיר, כי משום של סיבות איכפת לו מכל מי שיר כול להיות יהודי טוב יותר ואינו עושה כן: א. רחמנות על היהודים עצמו. ב. כבוד שמים. ג. סכנה לכלל ישראל.

החפץ חיים הרגיל את תלמידיו לדבר בפני ציבור. הוא החזיר בבחורים כח לעשות חיילים לה ולתורתו. בחורים שלא יכלו לדבר בפני ציבור, היה מורה להם ללכת תחילה לבית כנסת ריק ולדבר בו, כדי שיתרגלו לדבר.

הרב חייקין, כתלמיד מובהק, המשיך במסורת זו. הוא ביקש מהתלמידים שיהיו משפיעים. בכל הזדמנות שרק יכל, היה שולח בחורים לדבר בפני ציבור. עם ישראל אל זקוק לכאלו. במסיבת חנוכה בישיבתו, לדוגמה, היו עשרות דרשות. הוא ביקש מכל בחור שיכול, שידבר בפני בני הישיבה. בכך ראה הרגל טוב, שלטווח ארוך תועלתו מרובה עד מאד.

ומבית מדרש זה עשה דרכו אל יבשת צרפת, שם נפ' תח' פרק חייו המרכזי, אותו נשא עד סוף ימיו.

ניידורף, עיר קטנה ליד שטרסבורג. שם החל הרב חייקין את צעדו הראשון כמרבץ תורה. לכאן הזמין להציל את יהדות צרפת, ומכאן אף צמח נס ההצלה שלו. היה זה בשנת תרצ"ט. ישיבתו של רבי נתן וויל אב"ד קולמאר נותרה ללא ראש ישיבה, לאחר שרבי שמחה ווסרמן עזב את הישיבה ונסע להקים עולה של תורה בארה"ב. החלל שנוצר גרם לסגירת הישיבה. הרב חייקין נתבקש לעמוד בראש הישיבה, והוא הסכים. צרפת זכתה לקבל לתוכה את אחת הדמויות שעתידות להאיר באור יקרות את מחשבי ארץ זו ולהצית אור בלבבות של רבבות אחים מבני ישראל, שטבעו כמעט עד תוהם

כניעתו לגדולי ישראל, כפיפותו להם, היתה לשם דבר. את הדבר הזה, ביקש להשריש בתלמידיו. הוראתם של רבותיו, כל אחד בדורו, היתה נר לרגליו, לדורות. אך כיצד לנהוג למעשה? את זאת יש לשאול את האיש אשר על העדה, בימים ההם. פעם שוחח בארוכה עם אחד מגדולי ישראל ודן עמו, כיצד היה רבו מרן הגאון רבי אלחנן זצ"ל מתייחס לשאלת הבחירות כיום. הוא השמיע דעה אחת. איש שיחו השמיע דעה הפוכה. השניים לא הגיעו ליד אחזות דעים. לאחר שעה ארוכה של שיח ושית, קטע את שיחתו ואמר: "הקב"ה הוא מנהיג העולם. יתכן שרבי אלחנן היה קובע כך. אבל הקב"ה נטלו לבית גנזיו, לפני שנים, בשואת אירופה האיומה. היום יש לשאול את גדול של הדור הזה", קבע נחרצות.

את הרוח הזו השתדל להחדיר בתלמידיו. תמיד כשפגש את גדולי ישראל, נפגש. הפגישה הזו, טבעה בו את חותמו. הרושם היה כה עז, עד שלא פסק לדבר עליה במשך מספר שבועות. בעיקר שם לב לפרטים הקטנים, שעין רגילה אינה רגילה בהם. ביקורו אצל מרן הרב מברסק, נחרת בליבו. הוא עמד שם מאחורי הדלת, והאזין לאמירת "שמע" שלו. תקופה ארוכה דיבר בה בהתפעמות הרוח. כשפגש עם מרן הרב מפוניבז', בזגנה, ישבו כל אותו הלילה. אהבת התורה שלו, הלהט של הרב מפוניבז', לא משו מעיניו ומשפתי. הנקודות הקטנות שעושות אנשים גדולים, לבד משעור קומתו האדיר ומידותיהם התרומיות, תפחו מול עיניו בהדגשים גדולי מימדים. בביקורו במרוקו נכנס אל גדולי התורה - רבי מאיר ישראל זצוק"ל ורבי רפאל ברוך טולדנו. לא בכדי זכה לגידולים כאלה בביתו - בניו כשתלי יתנים. לילות שפך דמעות שיזכה לכך, הוא אמר בשופו. לגידולים שטמנו לו בגדולי ישראל, הוא בחן את גדולי הדור. הטמיע בנפשו את אורחותיהם. את זה ביקש להחדיר לנפש תלמידיו. את הציות המוחלט, הכניעה, ההסתופפות בצילם. ולנהוג כפי שיוורה הגדול, אשר יהיה בימים ההם.

והפכו ליהודים כשרים, איש איש לפי דרגתו, כשאת הב' סיס האיתן אותו ינקו הם חבים לרב חייקין זצ"ל.

בישיבה נפרצו חומות ליבו הגדול של הרב. הוא החל משחק מהתורה אותה דלה בבראנוביץ, בראדן ובקוסו-בה אצל רבי איצלה. שם הכירו אותה תורה מהי.

לב מי לא ירתה לשמח אונזיו על הרב חייקין, המל' מד בישיבה קטע של רשב"א במתיקות ובתענוג עילאי, ואחרי שמסיים את דברי הרשב"א, מנשק את האותיות. עניו נוצצות בדמעות גיל, והוא חוזר ומביט ברשב"א באמרו בקול רזוי עונג ושמחה: "די הייליגע רשב"א (הרשב"א הקדוש), ושוב חוזר ומגנף את הספר, נושק לו באהבה עזה ואומר שוב לתלמידים: "אה, די הייליגע רשב"א", משל היה מדבר על הדבר היקר בעולם. ובעצם, מדוע משל? היה זה הדבר היקר לו מכל. דמעות הגיל בעיניו היו עדות לכך.

בכלל היה לו יחס מיוחד אל הרשב"א. בשיעורו הנ' היו תלמידים נמרצ' רש"י, תוספות ורשב"א. הוא לא פסח על אף רשב"א והורה ללמוד רשב"א על כל סוגיא, כמו תוספות, לדייק בכל מלה ולבחון אותה במבחנת האמת, עד שייכנסו הדברים ללב.

אל התורה היה רבנו קשור בכל נימי נפשו. לא פעם תבע מן הבחורים ואמר: "צריך לכותב ברית עם התורה". ומי יכול לייצג בדבר זה, אם לא מי שנתנסה בדבר וחש בהכרח הזה?

בחורים שראו את היחס שלו אל התורה נדבקו בחור לי האהבה שהקיפה את רבנו. המתיקות שבה היה מד' בר בשיעור וחוזר על דברי הגמרא והראשונים, העבירה עריבות ומתיקות אל הבחורים, אשר שנים רבות אחר כך לא מנמס טעם זה. בוודאי זכור לרבים מלומדי הי' שיבה, כיצד היה מפזם בקולו המהדהד: תורה... תו... רה... אז חשו כי הוא מזכיר את תמצית חייתו ובערגה ובכוספין קורא לה בשמה: תורה... תורה...

אם דרש וקיים תלמוד תורה בכל הזמנים, הרי שה' לימוד בשבת היה אצלו קודש קדשים. בימים אלו היו פחות אנשים מגיעים להתייעץ עמו, ואת כל עיתותיו הקדיש לתורה. בתקופה האחרונה אף החליט לחזק את הישיבה וקרא לומר שיעור יומי בשבת אחר הצהריים במסכת הנלמדת בישיבה. נקל לשער איזה חיזוק נתן הדבר בישיבה. בסוף ימיו, כאשר שוחח עם ראש ישיבת עפניי הגאון הרב היימן שליט"א, אמר לו הרב חייקין, שבהזדמנות הבאה ידבר בציבור על הלימוד בשבת. והוא הביא לו את הרמב"ן בפרשת יתרו (פרק כ), המורה כי הלימוד בשבת יש בו מעלה גדולה עד מאד. וההזמ' נות היתה בהלוותו.

כמה סמלי הדבר, כי השיעור האחרון אותו אמר ביי שיבה היה השיעור אותו תיקן כמה שנים קודם. שיעורו של יום השבת. היה זה אחרי שקיבל שיתוק כנפיו. עם כל זה נשא עצמו אל השיעור ומסר אותו בשקיקה ובהתלהבות. ואולם לאחר מכן לא מסר שיעורים בשיי' בה. היה זה שיעור הפרידה מהבחורים.

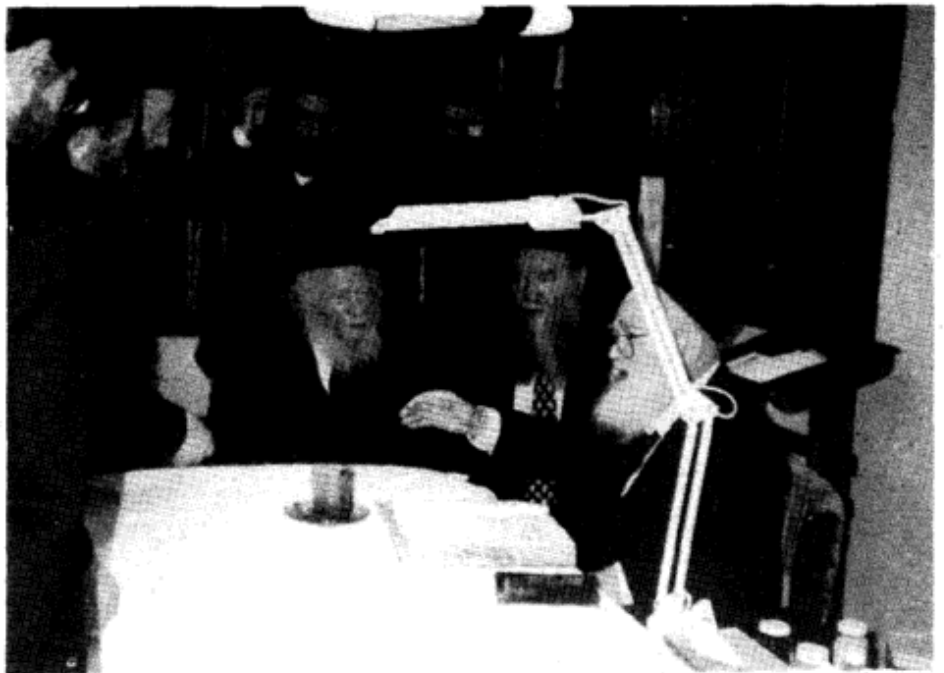
מספר אחד מתלמידיו היה זה לאחר לימוד ליל שבועות. כל הלילה למדו בישיבה בהתמדה רבה. בבוקר לאחר התפילה הלכו לישון. בחור שחפצה נפשו ללמוד עוד מעט, הגיע לבית המדרש. שם פגש את הרב חייקין. כשראה אותו הרב, שאלו: "עדיין אינך הולך לישון?" "עדיין לא", השיבו בחור. "אז אולי נלמד?" הציע רבנו, והבחור נענה. הוא חשב כי הדבר יערוך חצי שעה. אולי שעה. ואולם לרבנו השגות משלו. הוא הציע להתחיל לח' זור על הספר "שמלה חדשה" ה'ן באיסור והיתר, וכן

הנשיה בהבלי המודרניזציה הצרפתית ותרבותה. הרב חייקין הגיע לישיבה במלוא המרץ וההתלהבות, והוא עדיין בחור. לתדהמתו גילה את הישיבה ריקה... אף בחור לא נותר בה. במשך חודש ימים ישב הרב ולמד לבד. אחרי חודש הגיע בחורו הראשון. יהי' זה מאיר קראו לו, בנה של משפחה נכבדה מיוצאי גרמניה, שהיה התלמיד הראשון בישיבתו של הרב. באר תה תקופה למדו את סדרי הישיבה כמתכונתם. זמן לשיעורים, זמן למנוחה, זמן הפסקות וזמן ארוחות. כי מה לי בחור אחד מה לי מאה. הישיבה חייבת לתפקד בכל מספר.

עשה תורתך קבע ומלאכתך ארעי: ראשית ללמוד ואח"כ לעשות את הארעי ולא להיפך. (מכת"י).

מעניין, כי שנים לאחר מכן, כאשר החליט שצריך לפתוח בית ספר חרדי בעיר ליון, שלח לשם את תלמידו החשוב הרב פדידא שליט"א. כששב וסיפר לו, כי רך ילד אחד הגיע לבית הספר, הורה לו לפתוח את בית הספר, לערוך הפסקות בזמן, להשמיע צלצול לפני ההפסקות ואחריו, כי בית ספר צריך לתפקד בכל מספר.

בית ספר זה, כמו גם הישיבה, הפכו ברבות הימים להיות בית וועד לחכמים. רבים רבים ישבו בין כתליהם

עם מרן הגרא"מ שך שליט"א

הרב הראשי לארץ ישראל

הרב הראשי לארץ ישראל

הרב הראשי לארץ ישראל

הרב הראשי לארץ ישראל

ללא תפילין.
בתקופה זו היה מתכתב עם תלמידו הראשון הרב יהודה מאיר. גם הוא נשבה בשבי הגרמני כחייל צרפתי. קשר המכתבים הותר. הצנזור אמנם עבר על המכתבים שהיו כתובים על דף שבורי מיוחד ובמעטפה לא דבוקה, אך לא מצא בהם "יסודות צבאיים". ולכן הרשו להם את חליפת המכתבים הזו.
מכתבים אלו כל כולם היו חיוזוק בתורה, בבטחון וביראת הית. באחד המכתבים כתב לתלמידו כך: "וב' נוגע ללימוד, אני לומד בלי הפסק. ראשי שקוע בלימוד יותר מאשר בהיותי אזרח, כל מילה של התורה הקדושה משמחת אותי... היסודים מחשלים אותי".
במכתבים אלו הזכיר רק דברי תורה וחיוזוק. את ענייני הד"ש והשיחת חולין היה ממלא במכתב שכתב מידי פעם לארסותו שם יכל למסור ד"ש להרב ויול וכ' דו. בתקופת השבי עבד בכמה עבודות. פעם היה איכר ופעם נגר, פעם עסק בבניית מסילת ברזל ופעם בכיוון הרכבת והחלפת המסילות.
את העבודה הזו לא אהב, היות והיו צריכים ריכוז גדול כדי שלא לטעות בחליפת המסילות. בשל כך היה קשה לו להתרכז בלימוד והוא עשה הכל כדי שתחולף עבודתו.
מס מפסי הרכבת שנפל עליו היה עבורו מתנת שמים שיוכל לעזוב תפקיד זה ולהחליף באחר, תפקיד שלא יעסיק את מוחו שהיה עסוק כל הזמן בדברי תורה. העבודה שקיבל עתה היתה סחיבת עצים. בשבת לא רצה לשאת את העצים לבד והוא ביקש מעוד מישהו שיעזור לו, כדי שיהיה "שנים שעשו מלאכה פטורים". המפקד שראה את הדבר צעק לעברו: "זה לא עבודה". שנים אחר כך, כשלמדו את הסוגיה הזו בישיבה, ציין זאת באמרו: אפילו הגוי מבין ששנים שעושים מלאכה, זה לא עבודה".
כל ימיו הורה להקדיש על הנס. שבהיותו חייל צרפתי בשיבי הגרמני לא נגעו בו לרעה אף שהיה יהודי. וכך עבר את ימי האימה בשלום ונותר בחיים יחיד מכל בני משפחתו.

לאחר חמש שנות שבי, יצא מחושל ומחוזק למלחמה הגדולה לכבוש את יצרה של צרפת ולהרבות חיילים לה' ולותרותו. אז היתה המלחמה הגדולה. כאן הוא נחל נצחון גדול. צרפת כבי שהיא נראית היום לא היתה נ"ר אית כך לולי הרב חייקין וצ"ל.
בשנת תש"ר השתחרר מהכלא ומיד נרתם לעמוד בראשות הישיבה. אחד נישא לכלתו, שבהערכתה אותו המתינה זמן רב מאד במסיני לזכות להיות אשת חבר לרבינו הגדול, להיות אם הישיבה.
הבית שהקימו היה למופת. הם גרו בבנין הישיבה. הפשטות והצניעות של הרב חייקין יכולות להיות דוגמה חיה להסתפקות במעט, ולחיים שעיקרן רוחניות. הבית המיוחד, ביתו של הרב, היתה מציבה חיה העומדת ומעי' זה כי העולם הזה הוא אך פרוזדור לפני העולם הבא, כי בפרוזדור אין לקסוס, אין מותרות ובזבזי לא מש" קיעים שם בדברים היכולים להתאים לטריקלין.
בני הבית אמרו, כי לא היו צריכים משלים כדי לה' בין שהעולם הזה הית דירת ארעי. הם חיו את הנמשל...
הבית היה פתוח. תמיד, בכל עת ובכל שעה. בחורים באו בשער הבית, גדולי ישראל שנזדמנו למקום נכנסו דרך אותו פתח וכל אחד מצא דלת פתוחה ולב רחב שהכניסו אל הבית פנימה, וכשאנחנו אומרים שהדלת היתה פתוחה תמיד, אין זה מליצה ואף לא גזומא. פשוט לדלת לא היה מעצור. אחרים זאת כולם. בני משפחה מספרים, שרק פעם בשנה, כשיצאו לתופשה, הניחו מטאטא בין דלת הכניסה לארון ויצאו מציאה אחו' רית. כל השנה הדלת היתה פתוחה.
מורנו הרב חייקין אילמנו בינה, כי כשהייליים נמצ' אים בעיצומה של מלחמת קודש, הרי אין שום משמעות לענינים גשמיים. כך לא הפריע לו כלל שאין כסאות חסלון דומים זה לאה. מעולם לא ידעו ילדי הרב חייקין כי לכסא צריך להיות ריפוד, וכך גם סיפר אחד מיוצאי

שהיה בשיבי. אלו היו למסכת שיכולה להתלמד עשרות בשנים. כדי להגיע לדורה זו של דבקות בבורא עולם וק' יום חיים על פי התורה בכל המצבים.
הרב חייקין הגיע לצרפת בעודו בחור. הגאון ר' נתן וייל הציע לו שידוך, בת מבית משפחת סלובוצקי, שהיה הבית היחיד בנאנסי שהיה ניתן לאכול בו אוכל כשר. ולרב יש נתנים. לא דירה מעניינת אותו ואף לא "קסט". הרב ביקש לציין, כי היות והוא קשור לישיבה ולפעמים נשאר אחרי התפילה למשך זמן מה לשוחח עם בחורים ולעיתים אז אורך הרבה זמן, וכן לפעמים הולך לחדר האוכל ומפקח על הבחורים בעת ההיא. בשל כך מתנה הוא שלא יהיה קשור לשעות בבית. והרבניות, באהבת התורה שיקדה בה, הסכימה בחפץ לב.
בין הארוסין לחתונה החלה מלחמת העולם, ורבו מצא עצמו מגויס לשירות הצבא הצרפתי. לא עבר זמן רב, והצבא הצרפתי כולו הובס. מאות אלפי החיילים הלכו שבי אחרי חיילי הגרמנים. מן השמים ריחמו, ובת' קופה בה השמידו את העם היהודי היה הוא שבו מלח' מה והוא זכה ליחס אחר.
בתקופה זו עמד בפני סוג נסיונות קשים מאד, והע' מידה בהם יש בה פרק מאלף למי שחפץ לדעת כיצד עומדים בנסיונות ועובדים את ה' בכל המצבים.
בכל אותה תקופה התאמץ מאד לא לאכול ויש לה' בין, כי הארוחות שהיו מנת חלקם של האסירים היו מצומצמות. הרב חייקין החליף סיגריות שקיבל או בשר טריפה בפירות או באוכל אחר שיוכל היה לאכול. את המצוות המעשיות כמעט ולא יכל לקיים. לא שופר, לא סוכה ולא מצוות מעשיות אחרות. ביום הכיפורים לא אכל, אבל עבד. עם כל זה, נשאר עובד ה'.
וכשהיו החיילים הגויים שעמו, מדברים בהבלהים דיבורים אסורים, היה מכסה את אזניו בשמיעה גורס משניות עד שהיה נרדם ופתחיו רוחשות משניות.
גם תפילין הצליח להשאיר אצלו ולא עבר עליו יום

ר"ת. במוצאי שבת, שהיתה יוצאת מאוחר מאד, בתקופת הקיץ תיקן סדר של שבע דקות! בסדר זה לא נלמד ספר אנדה או מוסר וכד' אלא המסכת שנלמדה בישיבה. ומי שנכנס באותה עת לישיבה יכל לחשוב שסדר זה הוא סדר רגיל בישיבה. כי ההתלהבות וקול התורה נשמע שם בגאון ובשאון.
בחשובו על בחורים שבעתיד יצאו לעבוד למרנסתם, חש צורך להרגילים ללמוד לפני התפילה. וכך בשעה 5.00 בבוקר קבע סדר שבו למדו "משנה ברורה" עד תפילת השחר - היה אז במשך זמן חורף אחד בשנותיה הראשו' נות של הישיבה.
בפרק זה נתארס והתכוון לבנות בית. ואמנם, חמש שנים בין האירוסין לחתונה נכמו על רבנו. חמש שנים

החלו מיד למשך כמה וכמה שעות רצופות. עד סעות הצהריים. אחר כך המשיכו ולמדו עד 9.00 בערב. והתל' מיד סיפר לאחר שנים רבות, שהיה זה לימוד עם טעם נ' עדן. אותו לא ישכח לעולם.
עם כל אהבתו לתורה, היה צריך להקריב זמן רב לצורך ביצור חומות היהדות ברחבי צרפת. הוא לא הצטער על כך. אולם לא פעם הביע את משאלת ליבו "אמר: כמה הייתי רוצה להיות סגור במערה וללמוד בשקט". ואולם הבין כי משאלה זו אינה עולה בקנה אחד עם תפקידו בעולמו. כחיילו של הקב"ה הבין וידע, כי משימת ענק הוטלה עליו. משימה שדורשת הקרבה, ולו גם את היקר לו מכל, את לימוד התורה, אותו אהב מכל.

"יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך": בשעה שהוא מצב טוב ליהודים שהוא בבחינת "יומם" אז הקב"ה נותן צרות מועטות, ר"ל, שהם בבחינת "ענן", כדי להנחותם הדרך הישרה להזכר שצריך לשוב לה' כמו שהיה באמריקע במלחמת העולם הראשונה שכומר אחד התחיל להרעיש נגד היהודים ואז הבינו ועשו תשובה. (מכת' י')

פעם התבטא לאחר שראה ספר שהוציא אחד מרא' שי הישיבות ואמר: "יכולתי אף אני להוציא ספר, אבל מה יהיה עם צרפת!!!"

...

הרב חייקין הוסיף והסביר את דברי החפץ חיים הנ"ל וכך אמר: בן אדם מר לו, דאגות רבות מטרידות אותו, ממירות את חייו. מה נמנח אותו מעט ממירור' תו' הוא רואה סביבו דברים נוספים. האור המאיר לו בחדרו מאיר לו על חפצים אחרים. אלו גורמים לו הי' סח הדעת ממיריותו. אבל כאשר יש חושך ואין רואים כלום, כאן המיריות קשה, כי כל הזמן שקועים רק בגו' רם הצער. ועם כל זה ישנה נחמה אחת: שבסופו של דבר גם זה יעבור. הזמן יעשה את שלו. אבל אם זה לצנח, זה הרי נורא! נורא! נורא! וכך היה מבהיר ומחדיר לתלמי' דים, שהיה ברור, בלי תורה זה ממש נורא!
הרב חייקין הוסיף ומדילל ואומר מיניה וב' י' "אבל אם יש תורה הרי זה מאיר... ומתוק לצנח".

פעם סיים החפץ חיים שיחה מוסרית בישיבה בזו הלשון: "היוצא מדברינו הוא: 'אתן תורה, איז ביטער אונז פֿינטער אויף אייביק' (כלי תורה זה מר, זה חושך, לנצח). את המשפט הזה ידע כל בחור באקס"ל-יב' לר' מר. הרב חייקין היה חוזר על כך בענינים עצומות, וכולו אחוז שרעפי קודש. הוא אמר זאת מתוך הכרה מוחל' טה. כי הוא חי מהתורה וידע, כי חיים בלי התורה אינם חיים.

הרב חייקין הוסיף והסביר את דברי החפץ חיים הנ"ל וכך אמר: בן אדם מר לו, דאגות רבות מטרידות אותו, ממירות את חייו. מה נמנח אותו מעט ממירור' תו' הוא רואה סביבו דברים נוספים. האור המאיר לו בחדרו מאיר לו על חפצים אחרים. אלו גורמים לו הי' סח הדעת ממיריותו. אבל כאשר יש חושך ואין רואים כלום, כאן המיריות קשה, כי כל הזמן שקועים רק בגו' רם הצער. ועם כל זה ישנה נחמה אחת: שבסופו של דבר גם זה יעבור. הזמן יעשה את שלו. אבל אם זה לצנח, זה הרי נורא! נורא! נורא! וכך היה מבהיר ומחדיר לתלמי' דים, שהיה ברור, בלי תורה זה ממש נורא!
הרב חייקין הוסיף ומדילל ואומר מיניה וב' י' "אבל אם יש תורה הרי זה מאיר... ומתוק לצנח".

סדר רגיל

בישיבה דרש מהבחורים התמדה, רציפות בלימוד, הקפדה על הסדרים ולטעום את טעמה הטוב של התו'

"במחשכים הושיבני זה תלמוד בבלי", אפשר לפרש שהתלמוד בבלי נסך בעם ישראל את הכח לעבור את מחשכי הגלות. (מפי השמועה).

מדינה מערבית על ביקורו בבית הרב באמרו: "אף על פי שלא היה אף סט של סכרם, עם כל זה היה נחמד מאד".

מיטות משוחות היו לרבי חיים ובני משפחתו. מיטות ברזל. כאשר התלמיד לכל הישיבה את המיטות. אמר רבינו כי הוא אינו צריך להחליף מיטות. רק כאשר הרב' נית סבלה מכאב גב, מיד הורה לקנות מיטה חדשה ומז'

רון טוב. כי את זה צריך, ואם צריך זה לא מותרות. שנים ישנו על פשוטות, ישבו על פשוטות, אכלו על פשוטות. ודור-שי ה' לא חסר להם כל טוב. לא נאמר שדורשי ה' יהיה להם. פשוט זה לא חסר. כי כשהלב מלא אהבת ה', מה חסרו וכך הדגיש תמיד וחזר ושינן רבי חיים בהדגשה: "כי בו ישמח לבנו". עצם זה שאנחנו נמצאים עם הקב"ה זה מקור לשמחה.

ארונו הספרים אף הם לא היו אלא גיבוב של ארגי-זי ירקות מעץ שעמדו זה על זה, ויולין היה פרוס עליהם. אלו הועמדו על ספסל והפכו לכלי מחזיק ברכה. ארון הספרים של הרב חייקין. וכשהיו צריכים עוד ארון, לא נרתע רבנו, הפשיל את ידיו ובעצמו בנה ארון מעצים שקנה. ואולם יש להדגיש כי לא עוני ודלות הביאוהו לכל זה, אלא לפי תפיסתו אין צורך להשקיע במותרות. וה' מושג מותרות בהתאם להשגתו של רבי חיים כזה הוא. כי כך קיבל מבית מדרשו של החפץ חיים. הוא היה אור מר בשם הח"ח, כי האנגלים אומרים שזמן הוא כסף. אבל אנו אומרים שכסף הוא זמן. בזמן שעושים כסף אפשר ללמוד. ממילא כל דבר מיותר הוא כסף ששילמנו עליו בזמן. היש בזבוז גדול מהו?

ונקודה נוספת, רבינו חי בשיבה. הוא קיבל משכורת קטנה, והוצאות הכלכלה היו ע"פ הסכום עם השיבה. בשל כך היה נזהר שיקבל מהשיבה בדיוק מה שצריך, מספר מנות מדויק למי מספר בני הבית, לא יותר. פעם כאשר הגיע הביבא סאל"י לאקס-לה-בן, ביקש רבנו להגיש לו מירות. הוא ביקש להביא מהשיבה שלו-שה אגסים. כשאלו הגיעו, אמר לבחור שהביאם, שבא רוחת הערב יוריד 3 אגסים מהמנות של בני הבית! אם קרה פעם שהגיע הביתה יותר מהצורך המוסרי-כס, נרשם הדבר וקוצו ממנות אחרות. הרבנית היתה באופן קבוע מנהלת רישום על דברים כגון זה. בחור שהיה ממביא האוכל מהשיבה מספר, כי לפעמים כא-שר הגיע מאכל שהיה נראה כדבר שלבחורי השיבה לא נהוג ליתן, לא נגעו בו עד שבררו שכל בני השיבה יכלו מאכל כזה. כה הקפיד על רכוש השיבה. הוא חס על ממונו השיבה עשרת מונים יותר מעל ממונו. פעם נש-אל מדוע נעלו שרוכה בחוט ולא בשרוך, ותשובתו: "יש גבול כמה אפשר לקבל מהשיבה".

כשנסע למרוקו לחתונה רבי אהרן מונוסנינו, תלמי-דו הראשון ממרוקו, היה צריך כובע, והיות שלא רצה לקחת מהשיבה כסף על דבר שכזה, נאלץ לשאול מא-חד הרבנים את הכובע. אך מה יעשה והכובע גדול ממד-תו הם הניחו בתוכו קרטונים וניירות ונסעו לחתונה. לוח היה תלוי במטבח של המשפחה, והרבנית ניה-לה רישום מדויק של דברים שעליהם להוריד בסוף החו-דש ממשכורת השיבה. לדוגמא, היה כתוב שם: "עשינו השבוע עונה מיותרת" או "עשינו שבוע ברכות ולקחנו 15 מנות מהשיבה. אגורה לא לקח מהשיבה יותר מהמגיע לו על פי ההסכם".

כה חס על ממונו השיבה. פעם ראה לחם קצת יבש. הוא שאל: מה עם זה, מדוע לא אוכלים ממנו. ענו לו שזה יבש. רבינו נתן שיחה בשיבה על הדבר הזה, כשבראש דאגותיו - שאחרי מאה ועשרים נבא לשמים ויעמדו הנ-דיבים ויזקקו למה לא אכלנו את הלחם. הם נתנו כסף לשיבה ואנחנו השלכנו אותו. מאותה סיבה גם היה מסוגל לקום בלילה לילך לבנות חשמל שצאצא דבוק באחד מחדרי השיבה. "אוצר החכמה" פעם אמר כי הוא כה חס על בניו השיבה, עד כי יציתו שהיה בשיבה, אפי על מסמר בקיר הוא שואל אות מהנהנלה...

[1234567]

זיכוי תרבים

[1234567]

המחפית באלג'יריה לפני כשלושים שנה. היתה מה-פך באופן פעילותו למען הכלל. אם עד עתה היה יוצא אל העם בדברי חיוזק מפעם לפעם, ועיקר פעילותו היתה סביב ביצור השיבה ותלמידיה, הרי ברנע שהחלו הפלי-טים היהודים להגיע לצרפת מאלג'יר, גילה כי נרחב לפי-עילות.

בכאב שמע כי יהודים שהיו שומרי שבת ואוכלי כשר הגיעו לצרפת וחדלו מלשמור על מצוות אלו. הימלומי-דה של אלג'יר נגדע במחפית, בצרפת היו צריכים להתחיל הכל מחדש, והם לא עשו זאת. הדבר לא נתן לו מנוחה, והוא החל עובר מריכוז יהודי זה לאחר. בכל אחד מהמקומות היה מקרב את היהודים ומבקש מהם שחלילה לא יאנחו את הדת. הוא נסע למקומות שונים בצרפת. עתים שהה שם בשבתות ועתים אף בימי חול. היתה זו עבורו שעת חירום, ובשל כך ויתר אף על סדרים קבועים שהיו לו. בשיבה חורה לקבל יותר ויותר בחורים כדי להציל את יהדות אלג'יריה. מקום לא היה. בשל כך החליט כי חייבים לקנות בנין נוסף לשיבה. והרי כסף אינן החליט אם כן לצאת לאיסוף כספים. אף שבדרך כלל לא התע-סק בצד זה של הנהלת השיבה. לפני שיצא לאסוף כסף

בת תהיה שבת. שכל יהודי יתן את בניו להיות נאמנים לאביהם שבשמים. הוא דרש את הכל בתוכחת אוהב. בדברים היוצאים מתמצית ליבו. לא פלא איפוא כי הדברים נכנסו ללבבות. אט אט החלה התעוררות של יהודים מקומיים, עד אשר במרוצת השנים היתה מרסיי לאחת הקהילות החרדיות היפות באירופה.

קירוב רחוקים היה עבורו מלאכת שמים. אך טבעי היה בימי ראשון לראות את בית הרב הומה אנשים רבים באו ביום חופשתם למעיינות המרפא ב"אקס לה בן. הם נצלו את ההזדמנות לבקר את הרב חייקין ואת השיבה. גם רבינו ניצל את ההזדמנות. הוא היה מקבל כל אחד בחביבות ושואל על מצב היהדות אצלו. במקו-מו ובמשפחתו. לכל אחד דיבר בשפתו, קירבו לעבודת הבורא, והיה הוא למעין מרפא לנפשות נעשקות. דוגמא אחת מיני רבות, היא כאשר בא אליו יהודי

אמר בשם הגאון הצדיק רבי איצלה' קרליץ זצוק"ל: "בנין נערים סתירה, סתירת זקנים בנין", פירוש כשזקנים רוצים לסתור את הרע של השני, הרי הם בונים טוב, ועי"ז נסתר הרע, ולהיפך בנין נערים, כשנערים רוצים לבנות דבר טוב, הרי הם מתמקדים בסתירת הרע של הזולת במקום להתמקד בבנין הטוב. (מפי השמועה).

אחד. הרב שאל אותו אם הוא עובד בשבת. הלה ענה: "לא". הרב חיזק אותו ועודדו. בדרך חזרה לעירו נקמו ליבו. למה שיקרתי את הרב חייקין, הרתה. הרי אני כן עובד בשבת. באותה נסיעה ארוכה היה לו זמן להחליט כי יותר הוא לא יעבוד בשבת. כשבא למעביד שלו במפ-על ואמר לו כי החליט שלא לעבוד בשבת, סירב המע-ביד לפטור אותו. אבל האיש עמד נחוש בדעתו. דמותו של הרב חייקין חזקה אותו והוא היה מוכן להתפטר ממשירתו. בשל היותו עובד מצטיין החזיקו בעל הבית בכל אופן. יהודים ששמעו כי השתחרר מעבודת השבת ביקשו אף הם את השחרור. אחר דין ודברים הגיע מצב

כיום את הבחורים, האברכים וצוות השיבה, והכריז כי את המגבית מתחיל מכאן. הוא היה הראשון שנדב סכום כסף. אחרי ר"מ אחר מהשיבה, וכך מאחד לשני עד שהתקבץ סכום מסוים. משם יצא לאסוף בעיר עז-מה. הוא אמר: כשהקב"ה רואה שאנחנו כאן משתדלים, תהיה סיעתא דשמיא. ואכן משם יצא לרחבי צרפת והבנין נרכש והיה לנדבך נוסף במבצר התורה של אקס לה בן.

כל העת ההיא, לא פסק מלהיות חרד לגורלם הרוחי-ני של אחיו היהודים. הוא פעל ללא לאות לקירוב רחר-קים, להגברת המודעות היהודית אצל אלה שרחקו מקי-יום תורה ומצוות. רוחו של רבו בעל החפץ חיים פיעמה בו, והוא דאג למצב כל יהודי ויהודי, וקירבו בכל לב, כל אחד לפי שפתו, כל אחד בגישה המתאימה לו ואשר נר-אה היה כי תעיל לו. כבוד שמים נגע לליבו עד מאד. העי-

תולדותי / שנות הרבצת תורה

שובה. הוא לא שכת את מטרת בואו, אך אמר שזה לא פחות חשוב. בסופו של דבר, התנות נסגרה, גם כסף נש"ל לשיבה...

ליבו הרחב לא החמיץ שום הזדמנות לנסות ולהציל נפשות. פעם התקשר אליו אחד מתלמידיו וביקש רשות לארח בשיבה בשבת שני בחורים יהודיים חילוניים. תשובת הרב לתלמיד. אם אתה תהיה אתם כל השבת, מה טוב. בערב שבת הגיעו לשיבה שני הבחורים מגודלי שער ארוך, אך מניהם העידו על מנימויות. על כל מניס הרב הבחין שמאחורי רעמת השער מסתתרת נשמה יהודית טובה. אחר השבת אמר הרב לתלמידו כי הוא מוכן שישארו עוד שבוע בשיבה ובלבד שישתפרו. הרב נכח בזמן שסיפר את ראשם, וכשהגיעו להם כימות על הראש שמעו את הרב אומר: "צדיקים... צדיקים". שני התלמידים הללו הפכו ברבות הימים למורי הוראה בישראל.

ברוך החפץ חיים

לחוצא בחור מהשיבה היה אצלו דבר קשה עד למד, יסורי עצמוץ עצומים ליוו אותו. הוא ידע כי מי שז"ר צא מכאן. ספק גדול לאן ימשיך. גם כשהחליט לזרוק בחור עוד שמעו אותו מדבר לעצמו ואומר: אולי החפץ חיים לא היה זורק אותו. אולי אם הייתי מחזיק אותו עוד שבוע היה מתחזק...

בין הבאים לליה במטוס המיוחד שהגיע לארץ נראו כמה דמויות שלא ברור היה בדיוק מה להם ולרב חייקין. אחד מהם היה אביו של אברך. תקופה ארוכה רצה האב שבנו יכנס לעולם העסקים. הרב לא הסכים ודיבר איתו על כך זמן רב. הגיע מצב כזה שכשראה האב את הרב היה עובר לצידו השני של הכביש. בכל זאת לליה הגיע. כששאלו אותו על כך אמר: מה זאת אומרת, הוא היה אבא שלי...

כשהרבנית היתה חולה, נודמן לרב להתפלל ב"ליון". הם איחרו את התפילה ובקשו לקיים מנין נוסף. אחד מהעשרה היה מחלל שבת. רבינו לא הסכים שיצטרף למנין. הוא החל מדבר איתו רבות. בתוך הדברים עבר שם אחד התלמידים ואמר לו: אתה יודע שהרב בא לכאן כי...

"שבטך ומשענתך המה יחמוני".
נ"ל "משענתך" הכונה על משניות כמו שדרשו משען ומשענה "משענה" אלו בעלי משנה (מכת"י).

מצב אשתו קשה מאד, אתה חושב שיש לו זמן לדבר איתך... ליבו של הלה התרכך. הוא החל להסכים לדברי הרב בקשר לשמירת שבת. "עכשיו אתה יכול להצטרף למנין", אמר הרב והם התפללו. עוד רבות שוחח אתו אחר כך. בנו היה בין הבאים לליה, בן שומר תורה ומצ"ו.

אחד אחר שהגיע במטוס אמר, שהקשר שלו לרב חייקין, קשר שהביאו בטיסה מיוחדת לארץ הוא, שזרקו אותו מהשיבה...

אמונה בחוש

בכל צעד ראה את הקב"ה. הוא עמד נפעם מול ההשגחה הפרטית הנסכת בבריאה כולה. לב זך כשל רבינו, מאיר את העיניים. בעיניו הטהורות ראה מראות אלוקים המתגלות בין יצוריו עולם. בליבו הטהור חש מעימה של עוד אמונה, עוד שלט המכריז על מציאות הבורא בכל מינה בבריאה, ועל השלטון הבלעדי של הבורא על יצוריו.

פעם בטיילו כאשר בכלל הגרמני כתב במכתב מבית המאסר: "ספר נפלא של הבורא כתוב בדיו ירוק. קה. אם היינו יכולים להסיר את אטימת האוון היינו שומעים את הד בבריאה האומרת: 'מדוע לא תשאלוני מי בראני'".

פעם ראו אותו עומד ליד כיור במסדרון השיבה, מביט בו ואינו זז משם. לבחור שעבר שם קרא ואמר: ראה! הוא ראה מים מטפטפים לכיור, מרפר עומד מהי צד. לזנב טיפת מים ומושך ראשו לאחור, אדיק חוזר שוב על אותה הפעולה וכך חוזר חלילה. "תראה איזה השגחה, אמר, איך הקב"ה זן ומפרנס לכל. הרי אם זרם המים היה חזק יותר לא היה יכול הפרפר לשתות. אם הכרי היה סגור גם כן לא היה שותה. והקב"ה דאג שהי מים יטפטמו טיפין טיפין, כדי שהפרפר יוכל לשתות. ועוד נתן לו השכל לסגת בין טיפה לטיפה... נפלאות הבורא.

פעם אחרת כאשר טייל עם בניו, נעצר ליד חגב. הוא הראה להם כמה וכמה נפלאות מסוגה נופ: רגלים קדמויות, רגלים שיוכל לנתר ועוד כהנה וכהנה. וכשהוא...

תשכ"ד, בהכנסת ס"ת לשיבה. בלהט שמחה של תורה

רבי חיים חייקין זצ"ל נולד בשנת תרס"ו, בעיר קוסובה שבמדינת רוסיה הלבנה.

אביו הרב צבי היה מיקירי הבעלי בתים בקוסוב, והיה נקרא "יהודי של החפץ חיים". הוא היה נז"ש שם בנרתיק התפילין שלו תדיר ספר שמירת הלשון ורמח"פ חיים.

תפילתו היתה ארוכה עד מאוד. במתיקות נפלאה התפלל. לפני התפילה היה אומר מילה במילה בזה הלשון: "מי אני שאתפלל לפני הקדוש ברוך הוא..." האמא חנה פייגל נטלה על עצמה עול גדול של פרנסה, כדי לאפשר לבעלה להמשיך בעבודת ה' שעיסק בה רוב שעות היום.

בשנת תרפ"ג נפטר האב ועול הפרנסה נפל על האם. בשנה זו נכנס רבי חיים ללמוד בשיבת בראנץ' ביץ עד שנת תרפ"ז, ולמד אצל הגאונים רבי לייב גארין, רבי שלמה הימן ורבי אלחנן וסרמן זצ"ל. בסוף שנת תרפ"ז נסע לראדזין, ולמד אצל מרן החפץ חיים. באותה העת לא היה מקום בשיבה. בדיוק באותו זמן הגיע נדיב אחד שאמר שראוה שיש מקום בין המטות, ולמה לא מקבלים עוד בחורים וכשנענה שאין כסף, נתן תרומה נכבדה. **הה"ח 1234567**

שנים עשרה שנה למד בראדזין. עד תרפ"ט למד אצל רבי נפתלי. בתרפ"ג נפטר החפץ חיים ובתקופה זו למד סמיכה לרבנות, ושימש רבות את אב"ד ראיין. גם אחר הפטירה המשיך עד תרצ"ח. בשנת תרצ"ח נסע לצרפת, ועמד בראש השיבה

משיחה מוסרית בבתיים, הבחין בנהג כי זקוק הוא למנהל של יהדות. הרב חייקין דיבר איתו כל הדרך. הוא החליט אז הדרך להראות ליהודי את עצמת התורה ולמודותיה. הוא העלה אותו להיכל לשיבת פוניבז. הוא הראה לו את מאות הבחורים העוסקים בתורה ברי"ח חא דאורייתא. לבו לא עמד מול מראה זה, והוא נפתח בהזדמנות זו אמר לו הרב חייקין: "אתה רואה את הבנין הזה? כל אבן ואבן ממנו מודה להיות שזכתה להיות חלק מהבנין הזה". כאן מצא דרך זו לדבר, ופעם אחרת מצא דרך אחרת. היה זה עם אדם שלא הגיע תפילין זמן רב וכל השידולים לא הועילו. הוא בא פעם לבקש רמאה לבנו החולה ולנכדו שאף הוא חולה, ואז מנה אליו בזעקה שכולה כאב ודאגה: "השתענתי למה אתה מחכה אתה לא רואה... תתחיל כבר להניח תפילין הפעם זה עזר.

גם כאשר נסע לאסוף כסף, לא שכת את העיקר, להרבות כבוד שמים. היה זה כשאמרו לו שאם יבוא בעצמו לדבר עם גביר מסוים הוא יתן כסף רב לטובת מוסדות התורה. הרב הסכים לצאת לפריז. כשנכנס אל הגביר נוכח לדעת כי הוא לא שומר שבת. רבינו לא דיבר וול מילה אחת על כסף. כל דיבורו היה לשכנע אותו שישנור את בית מסחרו בשבת, שייטיב דרכו וישוב בת

בו כמעט כל היהודים חדלו מלעבוד בשבת, עד שבעל המפעל עצמו עמד ושאל את עצמו "זכי אני לא יהודי?" לבסוף נסגר כל המפעל בשבת.

ומקרה נוסף ילמד אותנו על מסירות נפשו למען השבת. ומעשה שהיה כך היה. שמע הרב חייקין על רחוב שבו בעלי החנויות היהודים פותחים את עסקיהם בשבת אחרי בירור נודע, כי רובם היו מוכנים לסגור את החנויות, אולם ישנה חנות אחת גדולה שהיתה עמה תח"ר רות קשה בעניי המסחר, ובעלי העסקים הודיעו כי אם הוא לא סוגר את חנותו אף הם לא יוכלו לעמוד בנסיון. כשמע זאת, לא נח ולא שקט. הוא הפעיל את השפעתו בכל המישורים. בין היתר כשהיה בארץ היה מוכן אף לנסוע לאחד הרבנים בארץ כדי לדבר עמו שישפיע על מקורבו בעל החנות הגדולה, שישנור את החנות בשבת. ולא רצה לעזוב את הארץ כל זמן שהי יכול לפעול מכאן לתועלת העניין. וכן, אחרי עמל ויזע, זכה לכך שהחנות נסגרה. בזכות זה נסגר רחוב שלם של חנויות בשבת.

קרב רחוקים

בכל הזדמנות היה ער לקרב יהודים. פעם כאשר שב

נפגעים מההשגחה הפרטית הוא הוסיף ואמר: "למה עכשיו עומד החגב, הרי רגיל הוא לקפוץ, אין זה אלא השגחה פרטית שנוכל ללמוד ממנו..."

כאשר בהיותו שבו בידי הגרמנים לקה באצבעו, לקחו אותו הגרמנים לטפל בו. רבינו הביע התפעלות מחסדי ה' ואמר: "הרי בכל העולם הגרמנים מכלים את היהודים. והנה כאשר נגזר על יהודי להיות הרי שאותם גרמנים עצמם מטפלים בו במסירות ואף נזהרים (ע"י שלובשים מסיכה על פניהם) שלא אנזק בחיידקים וזר האם תוך כדי הטיפול. היש לך השגחה גדולה מזו?"

גם מוסר לקח רבינו מהבריאה. פעם כאשר ראה פרח מסוים והתבונן בו, למד ממנו מוסר השכל, ואמר: ראו פרח זה. כל כמה שעות נפתח אחד מהפרחים הללו, מורח למספר שעות ביומי והדר, ואחר כך נובל ואין לו תקומה. אין זה אלא ללמדנו על חיינו בעולם הזה.

בקוסובה, עיר מולדתו, היו רוכבים על סוסים. היה סוס אחד שאמרו עליו כי הוא "סוס טוב". מאי משמע סוס טוב? הסוס, לפני שהתכונן לעלות עליה היה מתחיל לרוץ קודם כדי לתפוס תאוצה, והרב חייקין למד מזה מוסר לכל החיים. והוא היה אומר: לפני שנכנסים לתוך קשה צריך להתכונן... לתפוס את הראש... ולהתחיל לע"ל.

מרגלא במומיה. "כל המפסיק ממשנתו ואומר מה נאה אילן זה וכו', מתחייב בנפשו. והסביר שאם ישנו נתק בין ההתפעלות מיופי הבריאה, הרי זה מתחייב בנפשו. אבל המאמין מגביר את לימוד תורת ה' אחרי ההתבוננות.

הגרמא בכתובות מביאה מעשה שהובאה לפני רבא תרגולת פטומה וכו' בדיק כמון שנצרך לך, והוא שאל מאי האי דקמן. ר' איצלה לימד לשאול על כל דבר שנצמד לו לאדם "מאי האי דקמן". וכך ראה רבינו ה' פרטית על כל צעד ושעל. כי סתם לא רואים דבר. ואיך ידמו לו לאדם לראות משהו או להפגש עם תופעה, צריך לשאול את השאלה מדוע זה קרה.

מעשה והלך רבינו בשבת ברחובות אקס"ה"בן. לפי תע ראה אותו גוי וקרא לעברו "יהודי מלוכך". והוא שאל את עצמו: "מה קרה שאחרי 40 שנה אני שומע דבר כזה". הוא מפשט ומצא בכיסו מטפחת. "עשן הבגד".

אוצר החכמה

מלחמה

המחבר: 1234567

מלת קסם לימד הרב חייקין זצ"ל את יהדות המזרח. מלה שלדברי תלמידיו הצילה את יהדות צפון אפריקה. "מלחמה". מי שנתלה בסוד מלה זו אחז במגן שהגן עליו מחיצי ההשכלה והמערב. באחד ההספדים נשא בנו של אחד מגדולי הרבנים במרוקו הספד בו אמר: הרב חיי

קץ עזר לנו להשאר שומרי תורה ומצוות ע"י מלה אחת: "מלחמה"... חיינו על מי מנוחות במרוקו. כולם היו שומרי תורה ומצוות, מדורות. ללא השכלה, לא היה צורך להלחם כדי להשאר דתיים. ואולם, כשהגיעו אנשים למדינות המערב, הם אבדו. הרב לימד אותנו את הסוד, מלחמה. מיד תפס את הנקודה. הוא איבחן את המצב. הוא ראה שההשפעה מהעולם המערבי מסוכנת יותר מהדיכוי של המדינות הקומוניסטיות והמסחרים הערביים. כי במקום שלחמו לקיים את הדת היה לה קיום. ובמקום שהיה שוויון הנטיה היא לצעוד עם הזרם. וכך לפני ארבעים שנה ויותר אמר: "להשאר שומרי תורה ומצוות זה להלחם. בלי מלחמה אף אחד לא יצליח... המצב של "ידידישקייט" על מי מנוחות, נגמר. עכשיו בדור זה אי אפשר ללכת כך ולהצליח ברוחניות, כמה חכמה עמוקה נלומה במלה זו".

שבירת המדות, היתה אומנות מיוחדת שידעה הרב. הוא עצמו נראה פעמים רבות מתגבר על רצון מסוים, על מידה מסוימת, בעזר, בהשקעה. פעם ראו אותו לוקח חוט, קושר בו הרבה קשרים ומנסה לה' תור אותם. מששאלוהו ענה, כי רוצה לראות אם מתרגל. על כל פעם שחש כעס נתן קנס, כי צריך לשי' בור את המדה הזו.

סיפר פעם בעצמו על וויכוח שהיה לו עם מפקד שאמר לו כי יש והרצון הוא דבר בלתי נשלט. רבינו אמר לו: אצלנו זה לא כך, אין דבר שהוא יותר חזק מהאדם עצמו. את המשפט הזה שמעו ממנו זמן רב אח"כ.

את בניו גם כן חידן לשבירת המדות. בילדותם הניח על השולחן פירות עסיסיים ומושכים לב, ואמר להם: צריך ללמוד שלא כל מה שרואים צריך לקחת. אח"כ אתן לכם, אבל לבד אל תקחו.

פעם קיבל מכתב שכל כולו היה מלא טענות. הרב אחז בצדקת דרכו ויכל להשיב על אתר, אך לא, הוא לא השיב. למקורביו אמר: שלושה ימים הסתפקתי מה לעשות. ללמוד מוסר או לכתוב תשובה, בסוף החלטתי ללמוד מוסר.

גם כשהיה לו וויכוח עם משהו, לא פסל אותו לגמרי. הוא מנה את מעלותיו וסימן רק את הנקודה שבה הם חלוקים. עתה הפך הוויכוח להיות וויכוח ענייני לחלוטין.

כשתתארח אצל מישהו והיה מרק מלוח מאוד, לא הראה שום סימן על כך. הדבר היה בזמן שהיה בדיאטת חמורה שאסור היה לו לאכול מלח, אך מצד וות הבורא לא לפגוע במישהו גברה על עצת הרופא, והוא אכל גם את המנה השניה שהוגשה לו. לתלמיד ותוהא אמר: כך צריך לעשות, ואם מביאים לאדם כוס תה, אף שאינו רוצה, אם כבר שמו לו צריך לשי'

תלמידיו יודעים לספר, כי בכל ההדרכות שלו חידן אותם על טוהר ההשקפה, על ההצמדות לגדולי ישראל. בלא זה הסכנה גדולה עד מאוד. עוד כבואו של הרב חייקין לארץ בפעם הראשונה, נערך כנס תלמידים. אחד מתלמידיו החשובים הרב צ"ר חיים משה פ"ו ליטנסקי זצ"ל נשא דברים בכנס שנערך בשבוע של פ"ו שנת נח. הוא ציין שאחרי המבול הנורא, קרי. השואה פת ובצפון אפריקה הוחרב ישראל את הרב חייקין. הוא נותרו לנו גדולי ישראל בכל מקום ומקום בעולם. בצ"ר היה האיש הגדול שיעדה ההשגחה לבנות את צרפת וצ' מן אפריקה. כל המוסדות היו קשורים עמו, ונהלו על פי השקפתו והדרכתו.

והוסיף על דבריו תלמידו הרב יהודה כהן שליט"א. מנהל הסמינר באופקים: אנחנו לא ידענו מה זה גדול הדור. אמנם שמענו במועמנים על "הפנץ חיים", על רבי אלחנן וסרמן, על "החזון איש", אבל לא היה מי שיקשר אותנו לעולם הזה. את זה עשה הרב זצ"ל. הוא קישר

עם הגה"צ רבי חיים יעקב רוטנברג - רב קהילת החרדים בפריז

אותנו עם עולם התורה וגדולי התורה. האנן רבי גבריאל טולידנו שליט"א סיפר, כי כאשר היו אמורים תלמידיו לעלות לארץ ישראל, לפני למעלה מארבעים שנה, הורה להם: "תכנסו לגדולי הדור. תכנסו לרב מבריסק" והוא הוסיף: "אם לא יתנו לכם להכנס מהדלת, תכנסו מהחלון".

כך חשובה היתה בעיניו ההצמדות לגדולי הדור. הוא ראה באה עיקר המבטיח שלא תהיה סטייה מדרך התורה. ותלמידיו הרבים הצועדים בדרך הישר הם ההוכחה המוחשית לצדקת דרכו והשפעתו הרבה.

ונקודה מעניינת נוספת שמעו ממנו פעם בשיח אודות גדולי הדור שעבר, כשהחלו מדברים מה היתה דעתם של גדולי הדור הקודמים על עניינים העומדים על הפרק כיום. הרב פסק ואמר: הקביה שולח לכל דור את המנ"י היינים שלו. אם הקביה לדוגמה נטל מאתנו את ר' אלח'

תות, שלא תהיה מגיעה בזולת. ברוב ענותנותו היה מוותר על ביקור אצל גדולי ישראל בזמנים מסוימים, כי אחז שלא נאה כי עבור עניניו הפרטיים יבטל מזמנם היקר של גדולי ישראל. כך אחז האמת.

לפני כמה שעות שנים נסע לחתונה בפריז. רצו לתת לו כבוד לשאולו על כתפי הבחורים, אך הוא סירב. משהתפצרות גברו, קם ורוץ אל מאחורי הבנין לשדות הפתוחים, ולשאלת תלמיד ענה: "מה אני אשם שהם רוצים לכבד את הח"ח".

העבודה על המדות אותה דרש מהבחורים לא נדרשה קודם שחש כי הוא עצמו שלם בדבר. היו מעי' מים שהיה חש צורך לומר שיחה בישיבה על דבר מסוים ומיד היה מדבר, אולם לא לפני שהיה משקן פסוקים ומאמרי חז"ל באותו ענין. ראו שהוא עובד על שלמות במידה זו קודם שנושא שיחה בישיבה. הוא גם בדיק בשבע בדיקות לפני כל פעם שאמר משהו, אם אין בזה משום נגיעות. בשם רבו רבי אלח' נ' הביא, כי אף שמקובל כי שנים ועוד שנים שווה ארבע, אבל אם למישהו יהיה נגיעות שזה חמש הוא לא יראה דבר אחר. כמו משקפים ורודות, שכל מי שמרכיב אותם רואה הכל ורוד, והוא לא מבין מצי' אות אחרת. כך הנוגע בדבר. וכשאמר שיחה ראו כי הלב האמיתי והמתוקן דורש זאת.

הוא דרש עתה, והוא היה כזה. הוא סירב לישיב במזרח. חוץ מהישיבה בה כיהן כראש הישיבה, לא הסכים לישיבה במזרח. הוא סלד מהכבוד. הוא לא דיבר ברבים בישיבות. הוא אחז שבמקום שיש ראש ישיבה או משיגי אינו מן הראוי שידבר. רק אצל תלמידיו בישיבות דיבר, ובבתי כ"ס.

בעצם כל ישותו של הרב חייקין היתה ענוה

נן לפני שבאו לארץ, לפני קום המדינה, הרי שהקביה רצה שההנהגה תהיה לפי גדולי הדור הזה, ואז דור דור ודורשיו.

לא בכדי אמר עליו רבי אברהם יפתן זצ"ל: "ראו, אני נמצא באמריקה עשרים שנה, ואינני יודע כמעט אנ"י, לית, והוא - הרב חייקין - יושב בצרפת, ואמר שיעורים ושיחות בצרפתית, ועדיין הוא מאה אחוז משלנו!"

שקעה חמה

המחבר: 1234567

התקופה האחרונה בחייו היתה שיחה מוסרית מאלפת שנמשכה כמה חודשים. בתקופה זו נזקקה קומתו הרוחנית ונתגלתה לעין כל בכל יופיה וגדלוה תה. בכל התחומים זה נראה. בתורה, בבין אדם לח' ביו, בטוהר ההשקפה, בדאגה לכלל ישראל ועוד כהנה וכהנה. ועל כולם האמונה בקדושה בריך הוא. קבלת הדין באהבה רבה וכריעת "מודים" בכל המצ' בים.

"קטונתי מכל החסידים.. הצילני נא", נמצא כתוב בפנקסו של הרב חייקין ביאור נפלא על פסוק זה, כי כשבא יעקב להתפלל "הצילני נא", הקדים קודם ומ' נה את החסידים, באמרו: הרבה טובה קיבלתי, רק דבר אחד אני עדיין צריך לבקש: הצילני נא.

ולענינו אמר כך: בשעת נסיון של חולי ר"ל גם אז צריך להזכיר שהכל תמיד טוב, רק פרט אחד צריך רחמים, וגם זה יעבור.

ובמיטת חוליו חיזק יהודים באמונה, בשמירת תורה ומצוות. גם כשלא דיבר על כך דמותו היתה דורשת שמירת התורה. אחיות שהבחינו כי בכל המצבים ידע להודות על עזרתן, התחזקו. רופא שש' מע אותו מבקש מחילה על אמירה לא כל כך מנומ' סת כלפיו, אף שהיה רופא חרדי שקיבל רבות ממנו, התחזק. אחות גויה שדיבר אתה בעניני יהדות גילתה שאמה היתה יהודיה. וכך כל סיום מסכת חייו היה למסכת קידוש שם שמים.

יום לפני פטירתו פנה אליו אחד הקרובים ואמר לו: נו... מחר חוזרים הביתה. ורבינו התן בראשו משל הבין כי מחר אכן יחזור, יחזור לבית עולמו. ויהי היום, יום חמישי כ"ד בניסן, כאשר נטו צללי ערב והשמש נראתה בראשי אילנות, וצללי היקום החלו מאפילים על הבריאה שנשמה בבית החולים, זעקת "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד", זעקה שליו' תה את נשמתו של רבי חיים חייקין ביציאתה.

שקעה חמה, שטף של דמעות ניגר בהשמע בשורה מרה זו.

צרפת היהודית נתמלאה ביומן, כי בצאת צדיק הימנה מנה הודה מנה זוה מנה הדרה. שקעה חמה, שקעה נפשו של רבינו הגאון הצדיק רבי חיים חייקין זכר צדיק וקדוש לברכה.

ת.נ.צ.ב.ה.

"שאר הזמן" זה העיקר

דברים שאמר במלחמת המפרץ בכולל "ברכת אליהו" שע"י ישיבת "אור גאון", נרשמו ע"י הרב יואל סורוצקין ראש הכולל.

הח"ח 1234567

ההתמדה של הלומדים, את הכמות והאיכות, והאם היה בכונה טהורה. ואם ח"ו זלזלו בכמות ובאיכות וכי' יהיה להם באה תביעה בב"ד של מעלה, מהתומכים על הלומד דים ואמר כי אצל הקב"ה הכל נכנס בחשבון, כל מילה ומילה וכל מחשבה ומחשבה, כדאיתא בגמ' ר"ה ט"ז הכל נסקרים בסקירה אחת, כל המחשבות נולגות, צ"ע זה אני נאנח! אמר החפץ חיים.

ויש א"כ להתחזק מאוד בלימוד התורה, ובזמן הליו מוד, ולשמה, ואפילו לא לבטל במחשבה, כי"ש ביטול ממש, אלא ללמוד בכל החשק ובכל הכח, שלא תהיה עליו ח"ו תביעה מהתורה עצמה.

אספר לכם סיפור נפלא מאוד ממור"ר רבי אלחנן וסרמן כאשר למדתי אצלו בברנוביץ. ר' אלחנן היה כי' דוע צדיק גדול מלבד גאונותו בתורה, והתמדתו היתה לאין ערוך, לא ביטל רגע אחד ממש, ואומרים כי בבחי' רותו ביטל' היה לומד שמונה עשרה שעות ביממה, ולא רצה להנות מן התורה כחוא זה. ובעת כהנו כראש הישי' בה בברנוביץ לא רצה לקחת כסף מהישיבה. אני זוכר הו' עובדא יום אחד שנקרעו מנעליו ונשאר ללא מנע' לים, ואף על פי כן לא רצה לקחת כסף מהישיבה, והיו תלמידי הישיבה מתפשטים עזות ותחבולות להמציא לו מנעלים חדשים. הלכו וקיבצו בנייהם פרוטה לפרוטר וקנו לו נעלים חדשות לשמחו. אחר כמה ימים אמר ר' אלחנן לכמה מהתלמידים כי יש לו צער גדול מהנעלים

ביום שואלים אותי והביעו פליאה לפני על אשר אנכי בימים אלו בצער גדול, והאמת שאני מודאג מאוד, אבל לא כל כך מהענינים הגשמיים והסכנות הגשמיות. אני מודאג מזה שלא עושים תשובה שלמה עכשיו להציל את כלל ישראל. אנו עושים חטאים, והמקטרג מקטרג, ואין איש שם על לב שצריך לעשות תשובה מיד.

ואבאר את דברי. אין שום חטא בעולם שנאבד, כשם שאין מצוה בעולם שנאבדת, וכל זמן שהחטא קיים הוא מהוה מקטרג לפני הקב"ה, כי מציאותו של החטא לקטרג. ויש מדה בתורה שהקב"ה שומע דברי המקטרג, ולפעמים הקב"ה עצמו מודה ואומר למקטרג "קטרג" אם יש לו על מה לקטרג.

ובענין זה יודעים דברי הנבי' במסכת שבת (נה) אמר ליה הקב"ה לגבריאל לך ורשום על מצחם של צדיקים תו של דיו שלא ישלטו בהם מלאכי חבלה. ועל מצחם של רשעים תו של דם כדי שישלטו בהם מלאכי חבלה אמרה מדת הדיו: רבש"ע מה נשתנו אלו מאלו. אמר לה הקב"ה הללו צדיקים, והללו רשעים. אמרה לפניו היה בידם למי חות ולא מיחו. אמר לה הקב"ה, גלוי וידוע שלא היו מקבלים. חזרה ואמרה מדת הדיו: רבש"ע, אם לפניך גל' זו להם מי גלוי. מיד זקן ובתולה וכו' תהרגו למשחית ומקדשי תחלו וכו', אל תקרי מקדשי אלא ממקודשי - אלו אותם חקוקי התו שנתורה בהם מתחילה להזיקם וחרו צוה לחבלם לפי שהקטרג מדה הדיו, עיי"ש. הרי שאם יש איזו נקודה שהקטרג תופס, הקב"ה בעצמו מהפך המדה ונותן רשות למקטרג לקטרג, ואפי' על הצדיקים.

אח"כ התחבר

ועכשיו הקשיבו מה שאני אומר לכם. כבר אמרנו שאין שום חטא בעולם שנאבד, וכל הזמן שהחטא קיים ולא עושים תשובה, מציאותו מקטרגת לפני הקב"ה. אך הקב"ה הוא מאריך אף, ונבי דיליה אחר כך. אין פעולת הקטרג חייבת להביא עונש מיד, אלא עד שנמלאת חס' אה רח"ל, ואז יוצא חרון אף. ושמעתי מה"חפץ חיים הקדוש זצוק"ל שנים לפני השואה האיומה, שהיה צועק ומתריע על כך כי רצוני כי היטל ימשי הוא להרוג את היהודים, והקטרג גדול, כי כבר נתמלאה הסאה, וצרי' כי לעשות תשובה. ולא שמעו אותו ולא שמו אל דבריו, וכאשר שיקרה מה שיקרה... ובזמן השואה והצרות של הנאצים ימשי גבה הקב"ה דיליה, ואז נהיה העולם נקי, אבל אחרי השואה עד עכשיו כבר עברו הרבה שנים ונצטברו כבר עונות רבים. ולמשל מי שאכר וידע איך שהיה פעם במרוקו עניין הצניעות אצל נשים, פשוט לא ידעו משום פריצות, ובודאי שגם התפללו, ושמרו שבת, ועכשיו לדאבונינו החטאים האלה פרוצים מאוד. וכבר עבר זמן מהשאנו עד עכשיו הצריך להתפלל שלא תתמ' לא השאה שוב רח"ל, ושלא יהיה בפי המקטרג מה לקט' רג. ולכן אני דואג ומעורר עכשיו שצריך כל הזמן לעשות תשובה ולהציל את כלל ישראל. **תתמלא הסאה רח"ל.** הח"ח 1234567 אוצר החכמה

ועיקר העיקרים הוא עניין החיזוק בלימוד התורה. אמנם ודאי שיש הרבה דברים שצריך לתקן, אך אי אפשר שר לחזקו בבת אחת על הכל. ושמעתי מה"חפץ חיים שהיה מספר, שפעם אחת בא מגיד ממגיד הזמן לפני הגר"א ובפיו תלונה כי הוא מוכיח על דברים רבים שמתרשלים בהם ואין הדברים פעולים על לבות האנ' שים. והשיב לו הגר"א שאם שפיעו שישפיעו דבריו על האנשים צריך הוא לעמוד על דבר אחד בלבד ועליו לעורר ולדבר בכל דרשתו ואז שפיעו הדברים. ובכן אני נעזר בעניין לימוד התורה ללמוד ולעסוק בכל הכוחות, ואז בודאי יבואו שאר הדברים על מקומם.

יקר הדבר שראיתי אצל "החפץ חיים" זצוק"ל, זה שכל חייו ואמנו היו רק בתורה במעלה. ותמיד אמר שצריך לדקדק שלא לבטל כלום מעסק התורה שלא יהיה עליו ח"ו תביעה מהתורה עצמה. וברצוני לס' מר ככם מה שראיתי פעם אצל "החפץ חיים" שהיה יושב וימברך ברכת המאן וכאשר לא יכלא את תצריכיו לא לידו שחזק בשר ודם ולא לידו הולאותה היה נאנח רבות. וכמה פעמים שאלו אותו לפרש הדבר, והשיב: תד' עו' לכם כי מתחילי התורה ותומכיה יבואו "בגן עדן" ליד פש את הספי' שהיוכיל נטיסם עבור לומדי התורה: את

עם כ"ק האדמו"ר מסטריקוב שליט"א

החדשות, ושאלוהו מדוע, ואמר שבנעליו הקודמים לא היו שרוכי קשירה ובאלו יש שרוכי קשירה ונגרם לו עכשיו ביטול תורה בזמן קשירתם בעל הלבשה. ועל זה היה צדיק זה מצטער, על ביטול חצי רגע. רבותי, כל מי שאני מונח אותו אני מספר לו את המעשה הזה. צריך לקחת את המעשה הזה בכל הלב. ר' אלחנן לא חי בדר' רות כל כך קדמונים, אלא לא מזמן, אנו צריכים ללמוד מה אפשר להסיק ללימוד בחצי רגענו מבואר בירושלמי, כי כל מלה ומלה בלימוד התורה היא מצוה במני עצמה, ובחצי רגע כמה מילים אפשר ללמוד. אנו צריכים ללמוד מזה שאסור לבני תורה לבטל אפילו רגע אחד שאפשר ללמוד בו תורה, ובפרט בזמן הזה שחלק מכלל ישראל חוטא בחטאים גדולים ויש חשש שתתמלא הסאה הד' ולבימוד התורה הקב"ה מתמלא רחמים על בנו ואנחנו תו של הקב"ה, ובנו בני התורה בפרט.

ויש עוד ענין בלימוד התורה, שבה אנו מסיימים סחור ר' לעוה"ב שלנו. בתורה ובחסד, עלינו לזכור כי העולם

הזה הוא פרוזודור בלבד והעולם הבא הוא הטרקלין וא' סור להסיח דעת מהנקודה הזו שכל חייו הם הכנה לעו' ה"ב. צריכים ללמוד ולראות מכל גדולי הדורות איך שכן מעשיהם היו בהשגחה. זכורני כשהיו יושבים אצל "הח" חיים" היו שומעים אותו מדבר אך ורק בדברי תורה או בדברים של מצוות וחסד. מעולם בכל שנותי בראדן ולמדתי אצל החפץ חיים 7 שנים, לא שמעתי אותו מדבר סתם מילה בטלה, אף פעם. כל מילה שלו היתה תורה ויראת שמים ובמחשבת העולם הבא, וגם היה מזכיר תמיד שכל פעולה שהאדם עושה בעולם הזה צריך שיה' יה בכונה שיבוא עם זה לעוה"ב. פעם אחת הייתי אצל והיו עוד אנשים ושמעתי מדבר על דברי התנא דב' אליהו "תן שכר לפסיעותיך עד כל פסיעה ופסיעה". וא' מר שהמירש כך: כל צעד שאדם עושה בחייו זה מהש' מים, וכמה פסיעות שהאדם יעשה בימי חייו זה גם מהש' מים, אבל איך להרויח שהפסיעות יהיו באמת לשם שמים. זה תלוי בלבד, ואזו כוונת התנא תן שכר לפסיעותיך - כלומר עשה שפסיעותיך יכינו את העולם הבא שלך ע"י שכל מעשיך יהיו לשם שמים.

מור' רבי אלחנן וסרמן, שאצלו למדתי שלו' ג' ומחנה בברנוביץ, לא דיבר מעולם דברי חילון ומעולם בכל זמן שהותי בישיבה שם לא ראיתי שוחק. אפילו חיוך לא היה על שפתיו. כל דקה מחייו היה "שיויתי ה' לנגדי תמיד". זכורני רק פעם אחת שהיה שחוק על מניו עד כדי כך שרשמנו "חיים הרב" שחוק". ומה היה השחוק האם במילי דעלמא? לא ר' אלחנן היה לומד עמנו אחר' ר' השתקור עשר דקות מספרי "החפץ חיים". פעם למדנו על ענין קדושת הפה, והביא מנחה שכתוב בירושלמי: ר"ש בר יוחאי היה אומר אילו הייתי אני בהר סיני הייתי מבקש שתי פיות, אחד לד' ואחד לשאר דברים, ואח"כ חזר בו ואמר: אם יש לנו רק פה אחד ואינו יכולים לש' מור אותו, מה היה אם היה לנו שני פיות. וכאן שחק ר' אלחנן. זה היה השחוק היחיד שראינו אצלו, וגם זה בענין תורה, ורשמנו את זה לזכרת.

כשני אני רצה לספר לכם כדי שתדעו מה זה אדם המכין עצמו כל חייו לעוה"ב שלו. בישיבה בברנו' בי' בישיבה של ר' אלחנן, היה יהודי צדיק שנקרא ר' חייקל (אודותיו אפשר לקרוא בספר אור אלחנן ובמכ' תב של המה"צ חייקין שם - המניה) והוא היה הולך מבית לבית בעיר ושק גדול על כתפיו בו אסף מה שנתנו לו, לחם, דגים מלוחים וכדומה. וכשתמלא חשק היה שם אל ביתו, וזוגתו היתה מבשלת את כל המאכלים ומכינה אותם במסירות נפש עבור כל בני הישיבה הקדושה זכורני שאז מנו בני הישיבה הק' כמאתיים תלמידים ולכלם, לאכול יום יום דאגו במסירות נפש ממש. וי' קל וזוגתו. בעל האפיקי ים רבי יחיאל מיכל רב' בי' מסלוצק שהה זמן מסוים בברנוביץ, וראה את ההנהגה של ר' חייקל וזוגתו, ואמר: בעולם הבא נוכל להביט בס' דק מבעד למחיצה לתוך חלקו של ר' חייקל בגן עדן. יותר מזה לא יניחו לנו להכנס ולשחות במחיצתו.

כזה הוא שכרם של בעלי חסד לשם שמים, זהו מה שהכינו ר' חייקל וזוגתו לטרקלין שלהם. וכפי שכבר אמרנו, כל מנעשה ומנעשה אם הוא נעשה לשם שמים הוא הכנה לעולם הבא. ומהעניין הזה של הכנה לעוה"ב אסור לנו להסיח דעתנו.

■ ■ ■

אבל עיקר העיקרים כאמור הוא לימוד התורה ושי' מירה על ביטול הזמן. וידוע מה שאמר ר' חיים מואלון ז"ל, כי בן תורה צריך לאכול כל צרכו ולשון כל צרכו "יבשאר הזמן" ללמוד. וישראל הזמן זה העיקר. וכונתו לומר כי חוץ ממה שצריך לשמור על בריאות הגוף, השי' אר שהוא רוב זמנו הוא רק לימוד התורה בכל שעות היום והלילה, לתפוס ולחטוף בכל הזמנים, תורה, משנ' יות תהילים, גמ' הרי המלאכים מתקנאים בנו שיש לנו את לימוד התורה. עלינו רק לדעת להעריך את האפשר' רות שניתנה לנו. ובודאי שניתנה בתורה. תחזק גב' בשא' העניינים. ובפרט כטהרת המשפחה, כפי שידוע שהיה "החפץ חיים" כל ימיו מחזק בכל הדמויות בהעני' הית' ואם טורחים ועומלים הרבה בתורה, בודאי יצאו להם כל אחד ואחד בפרט וגם לכלל כולו.